

KLIENTRAPPORT 2018

Den Sociale Retshjælps Fond (DSRF) har siden 2007 ydet gratis landsdækkende gældsrådgivning og juridisk rådgivning til borgere under indtægtsgrænsen for fri proces herunder også socialt udsatte borgere, som denne rapport omhandler. Rapporten vil forsøge at skabe et overblik over mønstre og tendenser blandt de 528 socialt udsatte borgere, der afsluttede et gældssagsforløb hos DSRF i 2018 samt derefter sammenligne dem, med de tal, der kom frem i vores Klientrapport for 2017.

Udgivet af: Innovationsafdelingen ved Den Sociale Retshjælps Fond

Udarbejdet af: Sebastian Jaenicke Løper (politisk konsulent)

Kan hentes på: socialeretshjaelp.dk

År: 2019

Den Sociale Retshjælps Fond
Gratis juridisk rådgivning og gældsrådgivning

*Klientrapporten
2018*

1 - Indholdsfortegnelse

1 - Indholdsfortegnelse.....	1
2 - Indledning	2
2.1 - Hvorfor denne rapport?	2
2.2 - Rapporten kort.....	2
3 - Metode.....	3
3.1 - Målgruppen – De socialt udsatte	3
3.2 - Bemærkninger og forbehold angående dataindsamlingen	4
4 - Analyse	4
4.1 - Gælden til de offentlige kreditorer	6
4.2 - Gælden til de private kreditorer	7
4.2.1 - Særligt angående hurtige, digitale forbrugslån (kviklån).....	8
4.2.2 - Særligt angående banker og virksomheder med banklicens.....	9
4.2.3 - Særligt angående diverse forfaldne regninger, abonnementer og husleje/boligindskud	9
4.2.4 – Antallet af gældsposter og størrelsen på gældsposterne til de private kreditorer.	9
5 - Diskussion.....	10
6 - Konklusion og anbefalinger	12
Appendix A – Hvem er klienterne?	14
A1-1 - Klienternes køn.....	14
A1-2 - Klienternes boligforhold	14
A1-3 - Klienternes Alder	15
A1-4 - Klienternes beskæftigelsesforhold.....	15
A1-5 - Andre forhold	16
Litteraturliste.....	18

2 - Indledning

Danmark Radio (DR) skrev i april 2019, at danskerne i 2018 havde taget 358.000 kviklån, hvilket var en stigning på 78 % i forhold til 2017. Sammenlagt beløb disse lån sig på 822 mio. kroner, som danskerne skyldte til kviklånselskaberne (Sommer & Hall 2019). Størrelsen på denne gæld er et problem, da det hovedsageligt er socialt udsatte og økonomisk fattige, der optager denne gæld. Der har også været en generel stigning i antallet af socialt udsatte og fattige over det forgangne årti, skriver rådet for socialt udsatte (RSU 2017: 16).

Tidligere i 2019 udgav Den Sociale Retshjælps Fond (DSRF) en klientrapport med dataudtræk fra 478 af organisationens klienter, der havde modtaget hjælp hos DSRFs kontorer i Aarhus og København på enten trin 2 eller 3, og hvor sagen var blevet afsluttet i 2017. Kort forklaret, så viste klientrapporten for 2017, at de 478 borgere sammenlagt havde en gæld på knap 257 mio. kroner. Dette beløb var fordelt således, at det offentlige stod for ca. 149,5 mio. kroner af gælden og de private kreditorer stod for de resterende 107,5 mio. kroner af gælden (Løper 2019: 6). Hos det offentlige var SKAT den største kreditor, og stod sammenlagt for 120,6 mio. kroner af klienternes gæld (ibid.: 7). Hos de private var det de banker og virksomheder med banklicens, der var de største kreditorer; de stod for ca. 46,8 mio. kroner af klienternes gæld (Ibid.: 10).

2.1 - Hvorfor denne rapport?

Formålet med denne rapport er at bygge ovenpå det eksisterende data fra 2017 med nye data fra 2018, og dermed tilføje yderligere information, til det informationshul, som der også nævntes i klientrapporten for 2017 (Ibid.: 3). Således har vi i forbindelse med indsamlingen af data til denne rapport overholdt de samme regler, som der blev fastsat i forrige rapport, dvs. at alle klienterne er afsluttede og har fået lavet et færdigt gælds-overblik (Ibid.: 4-5), hvilket gør det muligt at indhente de data, der er nødvendige for at kunne lave den følgende analyse; derudover gør det også tallene fra 2017 og 2018 sammenlignelige, at vi netop har brugt de samme kriterier (Andersen et al 2012: 91-92).

2.2 - Rapporten kort

Denne rapport starter med en kort præsentation af de metodiske valg, som vi har taget i forbindelse med udfærdigelsen af indeværende rapport. Dette efterfølges af en kort præsentation af de klienter, der har været med i rapporten. Dette efterfølges af analysen, der ligesom vores klientrapport for 2017 først gennemgår den overordnede fordeling af vores klienters gæld imellem de offentlige og de private kreditorer. Dernæst ser rapporten nærmere på den specifikke gældsfordeling imellem de specifikke offentlige og private kreditorer. Samtidig med dette vil tallene blive sammenlignet med tallene fra rapporten for 2017. Efter analysen følger en diskussion af de større forskelle, som der er i gældsfordelingen imellem 2017 og 2018. Rapporten ender med konklusionen, at der ikke er sket de helt store ændringer i gældsfordelingen fra 2017 til 2018 og, at de største ændringer kan forklares ud fra et fokusskifte i DSRFs målgruppe.

3 - Metode

Rapportens data er ligesom i klientrapporten for 2017 indsamlet blandt DSRFs egne klienter. Der er for 2018s vedkomne tale om et udpluk på 528 klienter, der har fået hjælp hos vores kontorer i Aarhus eller København. Klienterne har ligesom klienter for 2017 fået hjælp på enten trin 2 eller trin 3, hvilket vil sige, at de som minimum har fået lavet et gældsverblik, der er nødvendigt for at vi kan lave en analyse af den gæld, som klienterne sidder inde med. Klienterne der medvirker i rapporten har ikke modtaget hjælp på trin 1, da der netop ikke foretages et gældsverblik her. Dette skyldes, at der typisk er tale om enkelte spørgsmål, der relativt nemt og hurtigt kan besvares over telefonen (DSRF 2019).

Trin 2 dækker over rådgivning, hvor klienten får lavet et gældsverblik og budget, hvorefter der bliver aftalt en strategi for, hvordan klienten skal håndtere sin gæld og sine kreditorer. På trin 3 vil vores gældsmanagere udføre reel sagsbehandling og overtage kontakten med kreditorerne, men selvfølgelig ud fra en på forhånd aftalt strategi imellem gældsmanageren og klienten (Ibid.). Klienter bliver tilbudt behandling på trin 3, hvis de ikke har ressourcerne eller netværket til selv at kunne klare denne opgave.

Ligesom i rapporten for 2017 udgør en gældspost, "(...) uanset om denne er til samme virksomhed eller myndighed, et særskilt datapunkt. En gældspost kan for eksempel være et lån eller en ubetalt bøde. Har man således to parkeringsbøder til f.eks. Q-Park, vil disse bøder udgøre to separate gældsposter; dette gør sig også gældende, hvis man f.eks. har to fartbøder til Politiet." (Løper 2019: 4)

Klientsagerne er som sagt også alle sammen afsluttede, så vi er sikre på, at gældsverblikket netop er færdigt, og al den data, der er nødvendig, er der.

3.1 - Målgruppen – De socialt udsatte

De data om borgerne og deres gæld, som præsenteres i denne rapport, stammer ligesom i 2017 fra DSRFs egne klienter, dvs. at de overordnet falder ind under DSRFs målgrupper: (1) Indsatte, (2) socialt udsatte og (3) folk, der tjener mindre end indtægtsgrænsen for fri proces,

Der er tale om 528 borgere, der er fordelt på 138 forskellige postnumre over hele landet, herunder bl.a. Hjørring, Horsens, Ebeltøft, Sønderborg, Nykøbing Falster og fra alle storbyerne, bortset fra Aalborg. At der ikke er nogen klienter i Aalborg kan skyldes, at vi i 2018 var nødt til at lukke vores kontor i Aalborg. Alligevel må vi konkludere, at vore klienter kommer fra hele landet, både de helt små byer, men også fra de helt store byer.

Ligesom i 2017, var størstedelen (66 %) af klienterne mænd, igen boede størstedelen til leje og langt størstedelen (70 %) var på offentlig forsørgelse. 49 % Af klienterne var indsatte, hvilket er en stigning på 38 procentpoint. Af de 528 klienter, var kun 8 % af klienterne fuldtidsbeskæftigede. Som i 2017 var størstedelen af klienterne i 2018 også enlige og uden hjemmeboende børn, hvilket er med til at vise den svære livssituation, som borgeren befinder sig i, når de kontakter DSRF. Du/I kan læse meget mere om, hvem vores klien-

ter er i ['Appendix A – Hvem er klienterne?'](#).

3.2 - Bemærkninger og forbehold angående dataindsamlingen

Som i 2017 er det i flere tilfælde sket, at vores gældsmanagere har valgt at summere forskellige poster til det offentlige; det vurderes dog, at være i et mindre omfang end i 2017. Der bør dog stadig tages forbehold for dette, når man læser tallene til det offentlige. Ligesom i rapporten for 2017, er det dog ikke muligt at vurdere, hvor mange poster, der reelt set er tale om, igen fordi mange poster er blevet summeret under SKAT, der ligesom i rapporten for 2017 bl.a. dækker over *"politibøder, parkeringsbøder og biblioteksbøder til for meget betalt boligsikring eller anden form for social ydelse."* (Ibid.: 5).

På trods af, at SKAT i 2017 blev opdelt i ni mindre styrelser, og det i dag er gældsstyrelsen, der står for inddrivelsen af den gæld, som danskerne har til det offentlige, så har vi alligevel, valgt at omtale gælden til gældsstyrelsen som gæld til 'SKAT'. Dette skyldes, at det gør det mere overskueligt at sammenligne med vores klientrapport for 2017, der netop bruger samme betegnelse (Ibid.). Derudover har gælden til gældsstyrelsen været opgjort som gæld til SKAT, hvilket kan skyldes, at nogle af klienterne er oprettet før opdelingen af SKAT. Derudover kan det skyldes et ønske om, at gøre det nemmere for klienten. Det er vores erfaring, at en stor del af vores klienter ikke har opdaget denne opdeling. Nogle gange ved vores klienter ikke hvem gældsstyrelsen er.

Der vil i denne rapport, som i rapporten for 2017, være fejl i vores data, hvor beregninger ikke indgår, hvorfor der har stået "reference" i datafeltet. Det har her ikke været muligt at opspore det tal, der burde have stået, hvorfor disse tal nødvendigvis er udeladt af rapporten. Det er dog igen vores vurdering, at antallet af disse "referencer" er faldet i forhold til rapporten for 2017.

Slutteligt så vil denne rapport ikke analysere hovedstolen. Dette skyldes, at de offentlige kreditorer sjældent benytter sig af dette, og der eksisterer også andre kreditorer, der ikke skelner imellem hovedstolen og den gældsforpligtelsessum, som klienten måtte have.

4 - Analyse

Vi vil i dette afsnit præsentere fordelingen af de 528 klienters gæld. Først indgår et overordnet afsnit, der præsenterer fordelingen i forhold til gæld til offentlige og private kreditorer, derefter vurderes disse tal i forhold til tallene fra 2017. Efter dette afsnit vil vi se nærmere på den specifikke fordeling inden for de offentlige og de private kreditorer og derefter sammenligne dem med tallene fra 2017, for at se, om der er sket nogen forskel fra det ene til det andet år.

Tabel 1 – Gældsforpligtigelse mellem offentlige og private kreditorer

Kreditor fordeling	Gældsforpligtig- gelsessum kr.	Gælds forpligtigel- ses %	Antal Gældsposter stk.	Antal Gældspo- ster %	Forpligtigelser pr. post kr.
Offentlige	128.371.830	52,5	1.212	25,1	105.917
Private	116.202.711	47,5	3.624	74,9	32.065
Total	244.574.541	100	4.836	100	–

Af Tabel 1 fremgår det, at de 528 klienter i 2018 sammenlagt havde en gæld på ca. 244,6 mio. kroner. Dette giver en gennemsnitlig gældsforpligtigelse på ca. 463.200 kroner pr. klient. Gælden fordelte sig på sammenlagt 4.836 individuelle gældsposter. En gennemsnitlig gæld lyder for mange danskere ikke som noget ekstremt, hvis man tager både lån til hus/lejlighed og bil i betragtning. Her er det vigtigt at have in mente, at de borgere, der søger hjælp hos DSRF, enten er socialt udsatte, indsatte eller borgere, der tjener under indtægtsgrænsen for fri proces. For disse er 463.200 kr. mange penge, ofte flere årsindkomster før skat. Derudover er det vigtigt at pointere, at klienterne også sjældent har aktiver, dvs. eget hus, bil, dyrt fjernsyn mm., som de vil kunne sælge for at afdrage på deres gæld.

I 2018 skyldte DSRFs klienter 128,4 mio. kroner til de offentlige kreditorer, dette svarede til 52,5 % af den samlede gæld på 244,6 mio. Gælden til de offentlige kreditorer er fordelt på 1.212 gældsposter, hvilket svarer til 25,1 % af det samlede antal gældsposter. Den gennemsnitlige værdi for gælden til det offentlige ligger på 105.917 kroner pr. gældspost. Klienterne skyldte 116,2 mio. kroner til de private kreditorer, hvilket svarer til ca. 47,5 % af den samlede gæld. Denne gæld fordeler sig på 3.624 gældsposter hvilket svarer til 74,9 % af det samlede antal gældsposter. Dette giver en gennemsnitlig værdi pr. gældspost på 32.065 kroner. Det gennemsnitlige antal gældsposter pr. klient ligger på 9,2.

Sammenligner man disse tal med tallene fra 2017 ser man, at der ikke sket de store ændringer. Sammenlagt skyldte klienterne i 2018 ca. 12,4 mio. kroner mindre end de klienter, der blev afsluttet i 2017; gennemsnitligt er gælden pr. person faldet med 76.546 kroner fra 2017 til 2018. De offentlige kreditorers andel er i 2018 faldet med 5,7 procentpoint, som de private kreditorer tilsvarende er vokset med. Sammenlagt steg antallet af gældsposter med 465, hvilket højst sandsynligt skyldes det højere antal af klienter, da det gennemsnitlige antal gældsposter pr. klient kun har ændret sig med 0,1 gældsposter. Fordelingen af gældsposterne mellem offentlige og private kreditorer kan heller ikke siges at have ændret sig nævneværdigt. Den gennemsnitlige værdi for de offentlige gældsposter er faldet med ca. 35.300 kroner, hvorimod den gennemsnitlige værdi for gældsposterne til de private kreditorer er faldet med blot 401 kroner. Det markante fald i værdien af

de offentlige gældsposter kan skyldes, at det offentlige i 2018 i højere grad begyndte at inddrive den gæld, som borgerne har til dem (Borre & Domino 2019).

4.1 - Gælden til de offentlige kreditorer

I følgende afsnit vil vi gennemgå gælden, som vores klienter i 2018 havde til det offentlige. Af hensyn til sammenligneligheden af tallene falder gælden ind under de samme kategorier som i klientrapporten for 2017.

Gældsfordeling	Gældsforpligtigelse	Andel	Antal	Antal	Gennemsnitlig
Offentlige kreditorer	kr.	%	Poster	Poster %	gæld (afrundet) kr.
<i>Udbetaling Danmark</i>	5.074.507	4	143	11,8	35.486
SKAT	94.777.087	73,8	375	31	252.739
<i>Kommuner</i>	4.571.691	3,6	306	25,3	14.940
<i>Politi</i>	11.722.542	9,1	157	13	74.666
<i>Øvrige offentlige</i>	12.215.324	9,5	228	18,8	53.576
<i>Total</i>	128.361.151¹	100	1209	100	N/A

Af Tabel 2 fremgår det, at SKAT er den største offentlige kreditor. De sidder på 94,8 mio. kroner svarende til 73,8 % af klienternes gæld til det offentlige. Denne gæld fordelte sig på 375 gældsposter svarende til 31 % af gældsposterne, som det offentlige sidder på. Gennemsnitsværdien pr. gældspost hos SKAT beløber sig på 252.739. Sammenligner man med tallene fra 2017, så er SKATs andel af gældsforpligtigelsen faldet med 6,1. Der er også sket et fald i andelen af gældsposter, dog kun med 2,2 procentpoint,

Den næststørste offentlige kreditor er Politiet. De står for 11,7 mio. kroner svarende til 9,1 % af gælden til det offentlige. Derudover står de på 157 gældsposter, svarende til 13 % af gældsposterne hos det offentlige. Tallene for politiet viser en lille stigning i forhold til tallene for 2017. Således er Politiets andel af gælden steget med 1,1 procentpoint og deres andel af gældsposterne med 1,6 procentpoint.

Til udbetaling Danmark skyldte klienterne godt 5 mio. kroner, hvilket er 4 % af gælden til det offentlige. Vores klienter havde i 2018 143 gældsposter, svarende til 11,8 %. Dette er igen en relativt lille ændring i forhold til tallene fra 2017. Den store ændring for Udbetaling Danmark ligger i den gennemsnitlige værdi for gældsposterne – den er næsten halveret. Hvad dette skyldes vides dog ikke.

¹ Der er fjernet en gældspost på 5772,17 kroner fra SKAT, da denne ene person kun er medtaget i den samlede gæld og derfor ikke er med i fordelingerne.

Kommunerne stod i 2018 for ca. 4,6 mio. kroner af gælden, hvilket er ca. 3,6 % af gælden til det offentlige. De stod til gengæld på 306, 25,3 % af gældsposterne. Der er igen kun sket relativt små ændringer; andelen af gælden er forøget med 1 procentpoint imens andelen af gældsposter er faldet med 0,2 procentpoint. Det samme gør sig gældende for gældsposternes gennemsnitsværdi, der kun er steget med godt 400 kroner.

Øvrige offentlige kreditorer er her den, der har ændret sig mest. I 2018 stod den for 12,2 mio. kroner af gælden til det offentlige, dette svarer til 9,5 %. Derudover stod den på 228 gældsposter svarende til 18,8 %. Øvrige er steget for 5,8 procentpoint i gælden til det offentlige, imens andelen af gældsposter tilnærmelsesvist er uændret.

4.2 - Gælden til de private kreditorer

Vi vil i dette afsnit se nærmere på fordelingen af gælden til de private kreditorer og, hvordan den fordeler sig imellem dem. Kategorierne som vi har valgt at inddele gælden i, er de samme i tallene fra klientrapporten for 2017, hvilket gør det muligt for os at sammenligne tallene fra de to år. L'Easy og D.E.R. stod i 2018 for ca. 4 mio. kroner af gælden ca. en fordobling i forhold til 2017. Procentmæssigt svarer dette til ca. 86,8 % af gælden til leasing og afbetaling eller ca. 3,5 % af gælden til de private kreditorer, hvilket er en stigning på ca. 1,5 procentpoint i forhold til 2017.

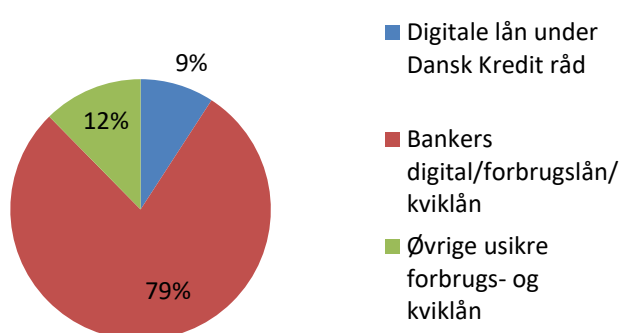
Tabel 3 - Fordeling af gæld til private kreditorer

Gældsfordeling private kreditorer	Gældsforpligtigelse sum kr.	Gældsforpligtigelse %
Forbrugslån		
Hurtige, usikrede forbrugs- og kviklån under Dansk Kreditråd	1.461.770	1,3
Bankers og virksomheder med banklicens' hurtige forbrugs- og kviklån	12.507.183	10,8
Sikrede og usikrede banklån ²	41.290.622	35,5
Øvrige usikre forbrugs- og kviklån	1.971.616	1,7
Total	57.231.191	49,3
Forfaldne regninger på diverse købsprodukter		
Leasing og afbetaling	4.650.399	4
Forfaldne regninger til transport, bladabonnementer mv.	13.871.298	11,9
Forsikringer ³	2.845.016	2,5
TV/Internet/Mobilregninger	4.823.589	4,2
Total⁴	26.190.302	22,6

Den umiddelbart helt store ændring i forhold til gælden til de private kreditorer, er gælden til de sikrede og usikrede banklån. Denne er faldet med 8 procentpoint i forhold til gældsfordelingen i 2017. Den næststørste ændring ligger hos bankers og virksomheder med banklicens' hurtige forbrugs- og kviklån, der er steget med 2,3 procentpoint. De resterende poster har kun ændret sig med relativt små andele, mellem 0,2 og 1 procentpoint.

4.2.1 - Særligt angående hurtige, digitale forbrugslån (kviklån)

Figur 1 - Gældsforpligtigelse private kreditorer - hurtige, usikrede forbrugs- og kviklån

Fordelingen af gælden til kviklån, som vores klienter i 2018 havde optaget, har ikke ændret sig markant i forhold til fordelingen i 2017. Således er bankernes digital/forbrugslån/kviklån faldet med 2 procentpoint. Størrelsen på kviklånene udstedt af dansk kreditråd og øvrige, er dog begge vokset med 1 procentpoint. Dette vurderes til gengæld ikke til at være den store ændring, da

² Omfatter også virksomheder med banklicens

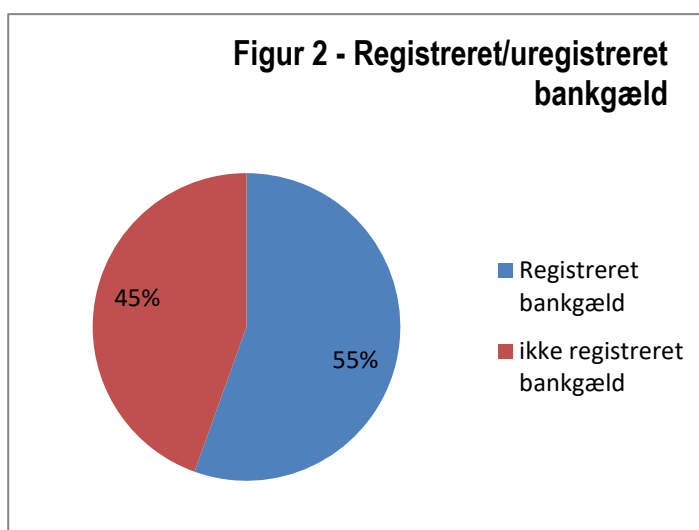
³ Vi har her valgt at fjerne en væsentlig outlier, da en af klienterne alene stod for forsikringsgæld på ca. 30 mio. kroner.

⁴ Vi har her valgt at trække ca. 2,3 mio. af klienternes gæld fra, svarende til ca. 2 %, da det her ikke har været muligt at opspore den oprindelige kreditor.

bankerne og virksomheder med banklicens fortsat står for langt størstedelen af den gæld, som vores klienter har i kviklån.

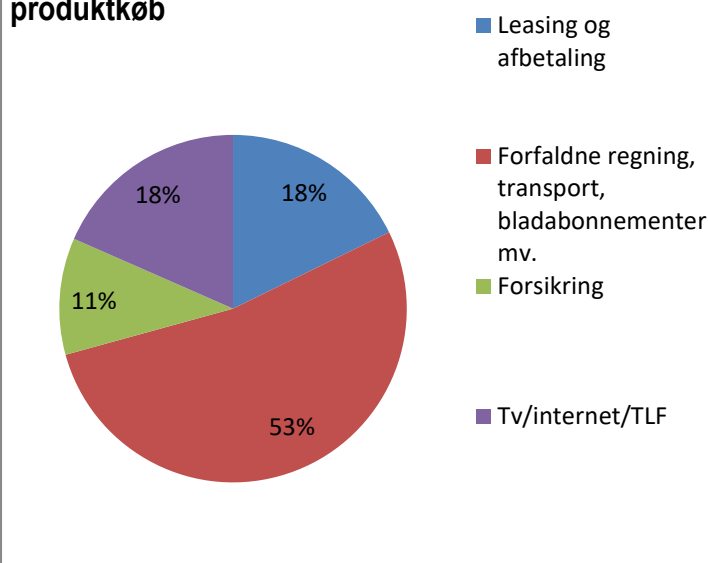
4.2.2 - Særligt angående banker og virksomheder med banklicens

Bankerne og virksomheder med banklicens stod total set for ca. 53,8 mio. kroner af klienternes gæld; dvs., at de stod for 46,3 % af klienternes gæld til de private kreditorer. Som nævnt tidligere er dette mindre end deres andel i 2017; dog er antallet af klienter, der har registreret bankgæld steget med 2 procentpoint. Dette er ikke en særlig stor ændring, men dog en ændring i modsat retning i forhold til selve bankgældens størrelse.

4.2.3 - Særligt angående diverse forfaldne regninger, abonnenter og husleje/boligindskud

Figur 3 - Gældsforpligtigelse til private kreditorer - Forfaldne regninger v. produktkøb

22,6 % af gælden til de private kreditorer i 2018 lå hos forfaldne regninger i forbindelse med diverse produktkøb. Dette er en relativt lille stigning på 2,4 procentpoint i forhold til gælden i 2017. Selve fordelingen af gælden inden for de individuelle poster har heller ikke ændret sig det store. De forfaldne regninger for transport mm. samt for TV/internet/TLF er hver steget med 1 procentpoint. Forsikring er faldet med 3 procentpoint, hvilket også er, hvad Leasing og afbetaling er steget med. Alt i alt har dette billede ikke ændret sig særligt fra 2017 til 2018.

4.2.4 – Antallet af gældsposter og størrelsen på gældsposterne til de private kreditorer.

I følgende afsnit vil vi se nærmere på fordelingen af gældsposterne hos de private kreditorer. Forbrugs- og kviklånene stod i 2018 samlet for 30,1 % af gældsposterne til de private kreditorer. Dette er ca. 2,7 procentpoint mere end 2017. Dem, der har stået for den største stigning i denne kategori, er de hurtige, usikrede forbrugs- og kviklån under Dansk Kreditråd, der er steget med 1,8 procentpoint. Totalt set stod gældsposterne optaget i forbindelse med produktkøb for 66,2 % af gældsposterne til de private kreditorer. Dette er et lille fald på 0,2 procentpoint i forhold til 2017. De store ændringer i denne kategori er de forfaldne regninger, der er

faldet med 2,8 procentpoint og Leasing og afbetaling, der er steget med 1,4 procentpoint. Igen er der dog kun tale om relativt små ændringer i forhold til tallene i 2017.

Tabel 4 - Fordeling af gældsposter, private kreditorer

Forbrugs- og kviklån	Antal gældsposter	Antal gældsposter %	Gennemsnitlig gæld (af-rundet) i kr.
<i>Hurtige, usikrede forbrugs- og kviklån</i>	167	4,6	8.753
<i>Bankers⁵ hurtige forbrugs- og kviklån</i>	417	11,5	29.993
<i>Sikrede og usikrede banklån⁶</i>	440	12,1	93.842
<i>Øvrige usikre forbrugs- og kviklån</i>	68	1,9	28.994
Total	1.092	30,1	
Forfaldne regninger på diverse købsprodukter			
<i>Leasing og afbetaling</i>	227	6,3	20.486
<i>Forfaldne regninger til transport, blad-abonnementer mv.</i>	1151	31,8	12.052
<i>Forsikringer</i>	196	5,4	14.515
<i>TV/Internet/Mobilregninger</i>	823	22,7	5.861
Total	2.397	66,2	
Summa Summarum⁶	3.489	96,3	N/A

Den gennemsnitlige værdi for gældsposterne til de private kreditorer er også forholdsvis uændret. Den største ændring ligger hos bankerne og virksomhederne med banklicens; her er gennemsnitsværdien for gældsposterne faldet med godt 21.000 kroner. Dette skyldes nok den samme tendens, som vi så i Tabel 3 – altså at den generelle gæld til bankerne er faldet fra 2017 til 2018, grundet ændringen i DSRFs fokus.

5 - Diskussion

Vi vil i dette afsnit diskutere resultaterne af den ovenstående analyse og dernæst forsøge at forklare de større forskelle i gældsfordelingen, i forhold til tallene fra Klientrapporten for 2017.

Overordnet set vurderer vi, at der i de fleste tilfælde ikke er store forskelle i fordelingen af DSRFs klienters gæld fra 2017 til 2018. Langt de fleste ændringer i gældsfordelingen holder sig på nul til fem procentpoint. Den største ændring hos det offentlige er hos 'SKAT', hvis andel af gældsforpligtigelsen faldt med 6,1 procentpoint og 'Øvrige offentlige', der steg med 5,8 procentpoint sammenlignet med 2017.

⁵ Herunder også udstedt af virksomheder med banklicens.

⁶ Som i Tabel B3 har vi her valgt at udtage de gældsposter, hvor vi ikke har kunnet opspore den oprindelige kreditor. Der er tale om 135 gældsposter, hvilket svarer til 3,7 % af gældsposterne til de private kreditorer.

Faldet i Skats andel af gældsforpligtigelsen kan skyldes, at SKAT, jf. Borre og Domino (2019) i 2018 begyndte at inddrive borgernes gæld. Inddrivelsen af gælden gør jo, at gælden logisk nok må falde. Det bør dog holdes in mente, at SKAT starter med de "lavt hængende frugter", dvs. at de inddriver den gæld, der er nemmere og billigere at inddrive. Dette er hovedsageligt nyere gæld, hvor det er nemmere at følge de sporret og sikre sig, at gælden rent faktisk er lovlig, dvs. at SKAT med sikkerhed ved, at borgeren skylder penge til SKAT samt, hvor meget borgeren rent faktisk skylder (Løper 2019: 13, Rosenberg 2019).

Stigningen i gældsforpligtigelsen til den kategori, som vi har valgt at kalde 'Øvrige offentlige', kan skyldes et større antal af unge klienter og generelt socialt udsatte. Denne del af målgruppen har sjældent egen bil/knallert og er derfor afhængige af bl.a. offentlig transport. Da det er en målgruppe, der ikke har mange penge er det muligt, at der er en del, der *free-rider*. En *free-rider* er en, der har fordel af et gode uden selv at yde til det (Svendsen 2012: 13-14); i denne kontekst ville det være borgere, der ikke betaler for deres busbilletter. Slutteligt kunne det større antal af kriminelle tænkes ikke at betale de bøder fra busselskaberne, som de måtte få, hvilket også kan være med til at øge 'Øvrige offentliges' gældsforpligtigelsesandel.

Den største ændring hos de private kreditorer er i gælden til bankerne i form af de sikrede og usikrede lån. Her faldt klienternes gældsforpligtigelsesandel med ca. 8 procentpoint, fra ca. 46,8 mio. kroner til 41,3 mio. kroner. Forklaringen på dette fald kunne være, at vi hos DSRF i 2018 lavede et nødvendigt skifte i vores fokus. DSRF tjener ikke egne penge, og er finansieret af tilskud fra det offentlige. I 2018 ændredes kravene fra det offentlige; således blev der i 2018 stillet krav om, at rådgivningsarbejdet skulle "*ske i partnerskab mellem relevante og tværsektorielle aktører – fx mellem kommunale myndigheder, frivillige foreninger og almene boligorganisationer (...)*" (Tilskudsportalen 2018), derudover skulle der være tale om socialt udsatte borgere, der havde "*(...) en kombination af lav indkomst, gæld og lavt rådighedsbeløb*" (Ibid.). Dette har betydet, at DSRF har været nødsaget til at skifte sit fokus, der før var bredt nok til at kunne inkludere borgere, der ikke nødvendigvis var socialt udsatte, men som af en eller anden årsag, evt. grundet en skilsmisse eller konkurs, stod med en uoverskuelig gæld. Dette har udmøntet sig i to nye projekter:

Det første projekt er Rådgivningsteamet, hvis opgave det er, at tage ud på diverse forsorgshjem og bosteder, hvor de socialt udsatte kan bo og få den hjælp, som de har brug for (DSRF a) – Dette er også en væsentlig opgave, der sikrer, at de socialt udsatte, der i forvejen ofte kæmper med diverse psykiske problemer, ikke bliver yderligere presset af deres gældsforpligtigelse. På trods af dette har vi ikke set en lignende stigning i antallet af socialt udsatte (Appendix A). Dette kan skyldes fejl i registreringen af klienterne, da de socialt udsatte alle ligger under indtægtsgrænsen for fri proces, hvilket giver et uklart målgruppetilholdsforhold.

Det andet projekt er Fængselsrejseholdet, hvis opgave det er at besøge landets fængsler, pensioner og andre institutioner under Kriminalforsorgen for at rådgive og assistere indsatte med deres økonomiske problemer, som de har og dermed sikre sig, at de indsatte ikke kommer ud med en uoverskuelig gæld

(DSRF b); en vigtig opgave der gør, at de indsatte ikke falder tilbage i deres kriminelle løbebane, så snart de bliver løsladt. Der er en større risiko for tilbagefald til kriminalitet, når den indsatte bliver løsladt med stor gæld uden mulighed for at afdrage på denne (Jørgensen et al 2012: 29, Olesen 2013: 370). Introduktionen af fængselsrejseholdet må have været en medvirkende faktor til den markante stigning på 38 procentpoint i antallet af indsatte, i forhold til 2017. Målgruppetilhørsforholdet hos de indsatte er også ret uklart, da de indsatte også hører under målgruppen af borgere, der tjener under grænsen for fri proces. Vi vurderer dog ikke, at der har været samme mulighed for fejlregistrering her, grundet henvendelseskanalen – Rejseholdet – hvor dem, der henvender sig pr. definition er indsatte.

Dette fokusskifte har med høj sandsynlighed været med til at ændre klienternes gældssammensætning. De der i dag er indsatte har nok sjældent haft en større mulighed for at optage lån i bankerne, og har kun haft meget dårlig mulighed for at optage nye lån efter løsladelse, bl.a. grundet et øget besvær med at få arbejde. De socialt udsatte kan have været "normale" mennesker til at starte med, men grundet psykiske, fysiske eller sociale problemer, er de nu blevet socialt udsatte. De lever ofte på offentlige ydelser, der gør, at de heller ikke har mulighed for at optage større eller mindre sikrede eller usikrede lån i bankerne. DSRFs øgede fokus på netop disse grupper kan altså have været årsag til faldet i de sikrede og usikrede banklåns andel af klienternes gæld til de private kreditorer.

6 - Konklusion og anbefalinger

Ligesom i 2017 var størstedelen af klienterne mænd, hvoraf størstedelen boede til leje. Til gengæld var antallet af klienter, der var indsatte, væsentligt større i 2018 sammenlignet med 2017. Dette skyldtes et nødvendigt fokusskifte, da DSRF ikke længere havde ressourcer nok til at opretholde fokus på borgere, der tjener under indtægtsgrænsen for fri proces og, som hverken er indsatte eller socialt udsatte.

Den gæld, som klienterne havde, var gennemsnitligt faldet med ca. 76.500 kroner. På trods af dette fald, var der ikke sket de store ændringer i gælden til det offentlige, der procentmæssigt i 2018 forsat lå på cirka samme fordeling, som i 2017. Den største forskel lå i posten "Øvrige offentlige", der var steget med 5,8 procentpoint, hvilket kunne skyldes den ændrede målgruppe.

Ser man på gælden til de private kreditorer var den egentlige fordeling også stort set uændret, dog med det forbehold, at der har været et markant fald i gælden "sikrede og usikrede banklån" Således faldt dette med 8 procentpoint fra 2017 til 2018. Det er dog vores vurdering at dette skyldes det fokusskifte, som DSRF, jf. diskussionen, var nødt til at foretage i 2018.

Da der ikke er sket markante og uforklarlige ændringer i fordelingen af klienternes gæld, bekræfter denne rapport altså de tal, som man kan læse i vores klientrapport for 2017. Det er derfor også nærliggende, at vi fastholder de fem anbefalinger, som vi præsenterede i Klientrapporten for 2017 (Løper 2019: 14-15):

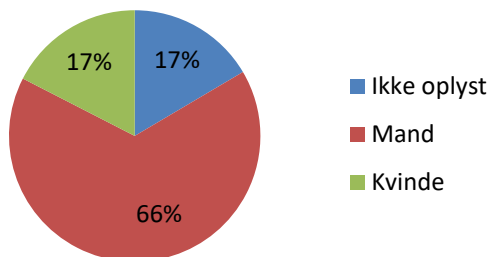
1. Der bør afsættes en bevilling på finansloven til gratis gældsrådgivning, og kreditorerne bør også være med til at finansiere gratis gældsrådgivning.
2. Der bør fastsættes kvalitetsstandarder, herunder etiske regler og kompetencekrav, som gældsrådgivningsorganisationer skal opfylde for at modtage den ovennævnte finansiering.
3. Der bør oprettes et nationalt klageorgan, hvortil utilfredse borgere kan klage over dårlig gældsrådgivning samt et erstatningsnævn, der kan tage stilling til eventuel erstatning for denne rådgivning.
4. Nye politiske tiltag bør ramme hele kreditormarkedet og ikke den lille del, der er organiseret under Dansk Kreditråd – de er kun en relativt lille del af problemet.
5. Slutteligt bør der oprettes et nationalt gældsregister, der muliggør en bedre kreditvurdering af alle borgere, der ansøger om lån, så man inden lånet er bevilliget kan frasortere borgere, der ikke har mulighed for, at tilbagebetale det.

Appendix A – Hvem er klienterne?

I dette afsnit kan du læse mere om de klienter, der er blevet medtaget i tallene for 2018 – herunder bl.a. køn, boligforhold, alder mm.

A1-1 - Klienternes køn

Figur A1 - Klienternes kønsfordeling

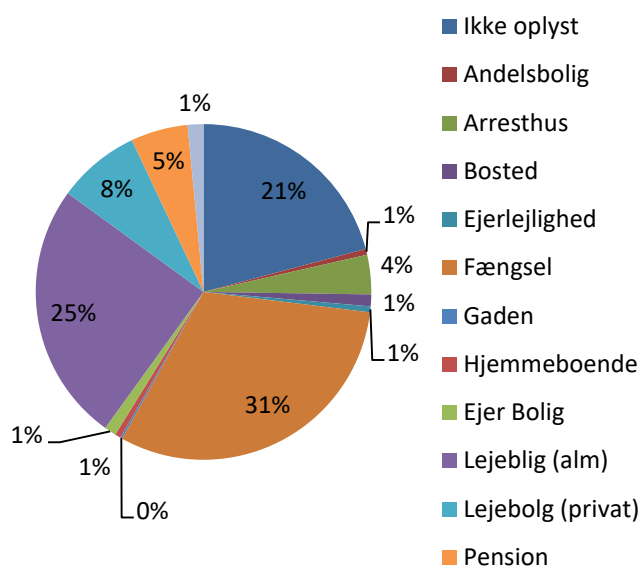

66 % af DSRFs klienter var i 2018 mænd, mens kun 17 % var kvinder. De resterende 17 % af klienterne er ikke blevet registreret ved køn. Der var ligesom i 2017 et klart overtal af mænd, dog var antallet af mænd faldet med 7 procentpoint, disse er, sammen med et fald på 2 procentpoint hos kvinderne blevet samlet i kategorien "ikke oplyst".

A1-2 - Klienternes boligforhold

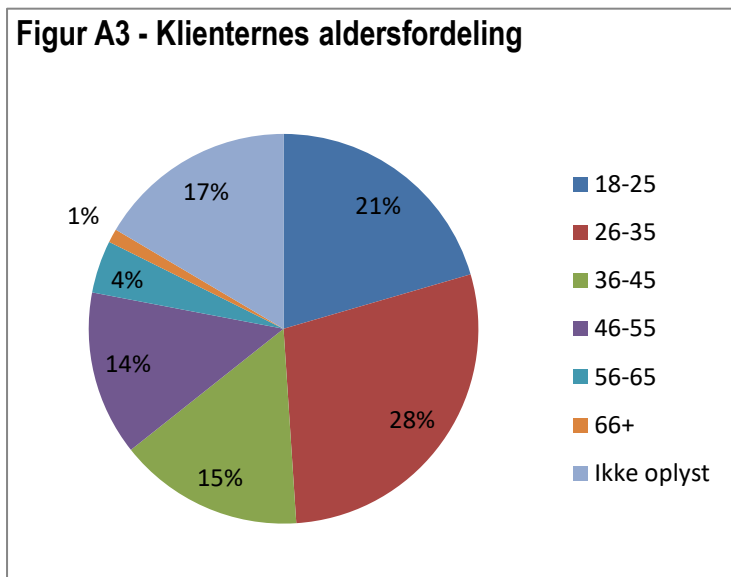
32 % af klienterne i indeværende rapport boede til leje, heraf 25 % i almene lejeboliger og 7 % i private lejeboliger. Dette er et fald på 15 procentpoint i forhold til 2017. Til gengæld var 31 % af DSRFs klienter indsatte i fængsler, 5 % sad på pension, og 4 % sad i arresthus. Dette er en stigning på 29 procentpoint i forhold til 2017. Dette skyldes at DSRF efter lang tids kamp måtte opgive at yde gældsrådgivning til den almindelige "familien Danmark", og i stedet fokusere vores indsats på de indsatte og socialt udsatte.

Figur A2 - Klienternes boligforhold

A1-3 - Klienternes Alder

Figur A3 - Klienternes aldersfordeling

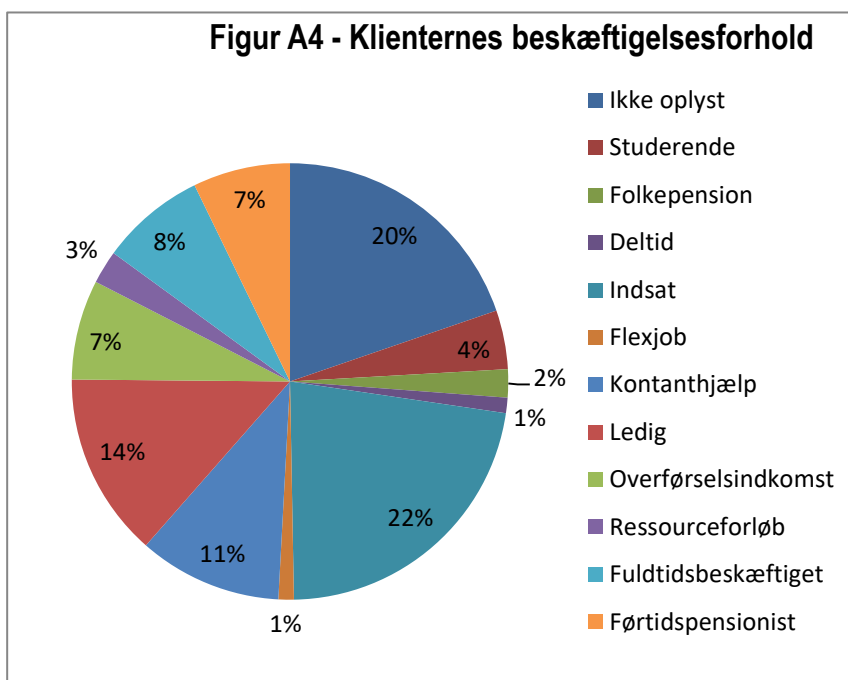

De fleste af DSRFs klienter er unge mennesker; den størst repræsenterede aldersgruppe er 26 – 35 år, som udgør 28 %, den næststørste gruppe er de 18 – 25 årige, de udgør 21 %. Aldersgruppen 36 - 45 år udgør 15 % og gruppen 46 – 55 udgør 14 %. De ældste grupper udgør kun en lille procentdel af vores klienter; de 56 – 65 årige udgør kun 4 % og klienter i alderen 66+ udgør 1 %. Der er stor restgruppe på 17 %, hvor deres alder ikke er angivet. I forhold til rapporten fra 2017

er gruppen 18-25 vokset med 5 procentpoint, hvorimod gruppen 26-35 er faldet med 3 procentpoint, gruppen 36-45 er steget med 4 procentpoint. Den mest markante ændring er i gruppen "ikke oplyst", der er steget med 8 procentpoint.

A1-4 - Klienternes beskæftigelsesforhold

Den største enkelte gruppe af klienter er indsatte og udgør 22 %. I den næststørste gruppe, som udgør 20 %, er der ikke blevet noteret, hvilken type beskæftigelse, klienterne har. Det der gør sig mest gældende for klienterne er, at de er udenfor eller på grænsen af arbejdsmarkedet. Foruden at den største gruppe, som nævnt, er indsatte, er 14 % ledige, 11 % på kontanthjælp, 7 % på overførselsindkomst, yderligere 7 % er førtidspensionister, 3 % i ressourceforløb og 2 % er folkepensionister. Blandt folk i beskæftigelse er 8 % fuldtidsbeskæftiget, 4 % studerende, 1 % er deltidsbeskæftiget og de sidste 1 % er i flexjob, altså alt i alt 14 % af klienterne, hvilket betyder en stigning på 2 % i forhold til tallene fra 2017. Det mest bemærkelsesværdige i forhold til 2017-tallene er, at der er oplevet en stor stigning af antal klienter, som er indsatte i fængslerne. I 2017 udgjorde de 6 %, mens de altså i 2018 udgjorde hele 22 %. Dette skyldes blandt andet, at vi har intensiveret vores indsats med fængselsrejseholdet, og dette til trods for, at fængselsrejseholdet ikke var aktivt i den første halv-

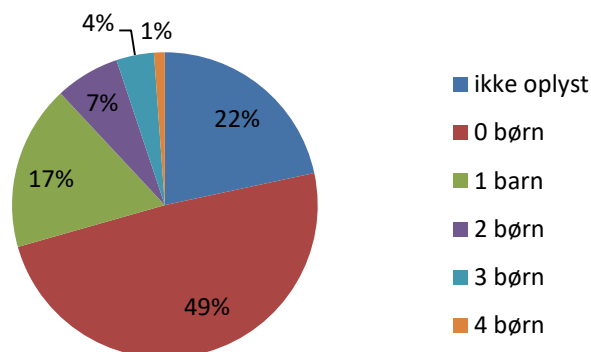

Den største enkelte gruppe af klienter er indsatte og udgør 22 %. I den næststørste gruppe, som udgør 20 %, er der ikke blevet noteret, hvilken type beskæftigelse, klienterne har. Det der gør sig mest gældende for klienterne er, at de er udenfor eller på grænsen af arbejdsmarkedet. Foruden at den største gruppe, som nævnt, er indsatte, er 14 % ledige, 11 % på kontanthjælp, 7 % på overførselsindkomst, yderligere 7 % er førtidspensionister, 3 % i ressourceforløb og 2 % er folkepensionister. Blandt folk i beskæftigelse er 8 % fuldtidsbeskæftiget, 4 % studerende, 1 % er deltidsbeskæftiget og de sidste 1 % er i flexjob, altså alt i alt 14 % af klienterne, hvilket betyder en stigning på 2 % i forhold til tallene fra 2017. Det mest bemærkelsesværdige i forhold til 2017-tallene er, at der er oplevet en stor stigning af antal klienter, som er indsatte i fængslerne. I 2017 udgjorde de 6 %, mens de altså i 2018 udgjorde hele 22 %. Dette skyldes blandt andet, at vi har intensiveret vores indsats med fængselsrejseholdet, og dette til trods for, at fængselsrejseholdet ikke var aktivt i den første halv-

del af 2018; derudover har vi som nævnt tidligere været nødt til at stoppe vores arbejde med familien Danmark, grundet manglende støtte.

A1-5 - Andre forhold

Figur A5 - Klienternes børn

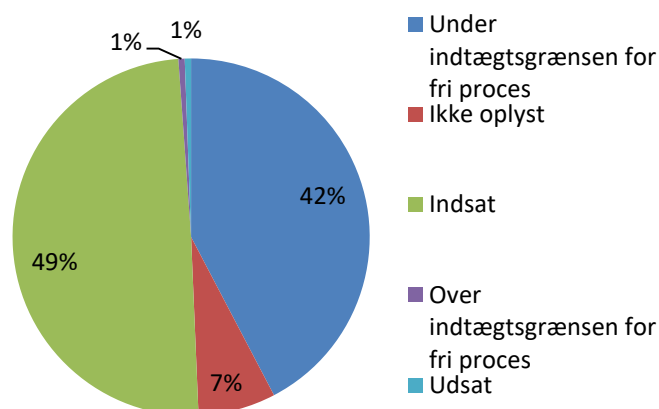

49 % af DSRFs klienter har ikke nogen børn, 17 % har 1 barn, 7 % har 2 børn, 4 % har 3 børn og 1 % har 4 børn. De resterende 22 % har ikke angivet, hvor vidt de har børn eller ej. Disse tal er nærmest identiske med 2017, de afvigelser er, at der er at antallet af klienter med 0 børn er faldet med 5 procentpoint imens antallet af klienter, hvor antallet af børn ikke er oplyst er steget med 5 procentpoint.

Det kommer nok ikke som nogen overraskelse, jf. klienternes beskæftigelses- og beskæftigelsesforhold, at den største gruppe i målgruppen netop er de indsatte. Antallet af indsatte er fra 2017 til 2018 steget med 11 procentpoint, fra 38 % til 49 %. Derudover er det et generelt krav for at få hjælp af DSRF, at man tjener mindre end indtægtsgrænsen for fri proces, grænsen flytter sig løbende, men i 2018 lå denne på 322.000 kroner om året for enlige (Retsinformation

2017). Dette giver sig udtryk i at den næststørste gruppe netop er folk, der tjener under indtægtsgrænsen for fri proces. Denne gruppe er dog – ikke overraskende – mindre i 2018 end 2017. Den er således faldet med 13 procentpoint, fra 55 % i 2017 til 42 % i 2018. 1 % tjener over indtægtsgrænsen for fri proces, men er af managerne blevet vurderet som værende inden for målgruppen. Under 1 % er udsatte borgere og de resterende 8 % er ikke angivet.

Figur A6 - Målgruppetilhørsforhold

Det er kun 13 % af klienterne der tidligere har været klienter i DSRF, dette er et fald på 5 procentpoint i forhold til 2017. 40 % var ikke tidligere klient hos DSRF. Dette er også et fald på 29 procentpoint i forhold til 2017. Det betyder så, at der er 47 %, hvor dette ikke er oplyst. Dette kan kun skyldes problemer under den oprindelige registrering af klienterne; dette kan skyldes, at rådgiverne har glemt at spørge om det, eller at de ikke har tjekket op på det, når de har oprettet sagerne i systemet.

De fleste klienter i DSRF er enlige og udgør hele 54 % af klienterne. 14 % har en samlever, 5 % er gift, 1 %

har en kæreste, 1 % er separeret. Civilstatus hos de sidste 25 % er ikke blevet angivet. Ligesom det var tilfældet i 2017 er de fleste af klienterne enlige. Der er dog et betragteligt fald på 13 procentpoint, men dette kan hænge sammen med, at hele 25 % af klienterne ikke har fået angivet deres civilstatus. Ellers er tallene tilnærmelsesvist de samme, med kun små ændringer på 1-2 procentpoint.

Litteraturliste

- **Andersen, Lotte B.**, Kasper Møller Hansen & Robert Klemmensen (2012). "Metoder i statskundskab", Hans Reitzels forlag, København.
- **Borre, Martin & Søren Domino (2019)**. "trods lammende kritik slår skatteministeren fast: I år kommer der styr på inddrivelsen af danskernes gæld", Berlingske, Infomedia ID: e7143809 (12. februar 2019)
- **DSRF (2019)**. "De tre gældsrådgivningstrin", Socialeretshjaelp.dk, https://www.socialeretshjaelp.dk/media/The_three_steps_of_debt_counselling.pdf (8. april 2019)
- **DSRF (a)**. "Rådgivningsteamet", Socialeretshjaelp.dk, <https://www.socialeretshjaelp.dk/R%C3%A5dgivningsteamet.3225.aspx> (6. maj 2019)
- **DSRF (b)**. "Fængselsrejseholdet", Socialeretshjaelp.dk, <https://www.socialeretshjaelp.dk/F%C3%A6ngselsrejseholdet.2158.aspx> (6. maj 2019)
- **Jørgensen, Tanja T., Britta Kyvsgaard, Anne-Julie Boesen Pedersen og Maria Libak Pedersen (2012)**. "En forskningsoversigt", København, Justitsministeriets Forskningskontor.
- **Løper, Sebastian J. (2019)**. "Klientrapport 2017", Aarhus, Innovationsafdelingen - Den Sociale Rets-
hjælps Fond, Socialeretshjaelp.dk, https://www.socialeretshjaelp.dk/media/Klientrapport_2017_til_hjemmeside.pdf?rev1 (15. maj 2019)
- **Olesen, Annette (2013)**. "Løsladt og gældsat", København, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- **Retsinformation (2017)**. "Bekendtgørelse om fri proces", Retsinformation.dk, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=194219> (22. august 2019)
- **Rosenberg, Rebecca Holck (2019)**. "Ekspert om styrelses indhug på lønsedlen: Stadig lange udsig-
ter til at få fat i gammel gæld", DR.dk, <https://www.dr.dk/nyheder/penge/ekspert-om-styrelses-indhug-paa-loensedlen-stadig-lange-udsigter-til-faa-fat-i-gammel> (7. maj 2019)
- **RSU (2017)**. "Årsrapport 2017", Udsatte.dk, https://www.udsatte.dk/dyn/resources/Publication/file/5/95/1527853641/udsatte-arsrapport_2018_40-web.pdf (2. maj 2019)
- **Sommer, Mathias & Ole Hall (2019)**. "Vil vækst i kviklån: Danskerne vælter sig i små lån med høje omkostninger", DR.dk, <https://www.dr.dk/nyheder/penge/vild-vaekst-i-kviklaan-danskerne-vaelter-sig-i-smaa-laan-med-hoeje-omkostninger> (2. maj 2019)
- **Svendsen, Gert Tinggaard (2012)**. "Mancur Olson", København, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- **Tilskudsportalen (2018)**. "Økonomi og gældsrådgivning", tilskudsportal.sm.dk, <https://tilskudsportal.sm.dk/Sider/oekonomioggældsraadgivning.aspx> (6. maj 2019)